

Det Kongelige Kultur- og Kirkedepartement
Postboks 8030 Dep
0030 OSLO

Deres ref.

Vår ref. (bes oppgitt ved svar)

Dato

Sak nr: A 24130

27.08.2004

Saksbehandler

Jens Thomas Thommesen

23 400 612

HØRINGSUTTALELSE FRA FORBRUKEROMBUDET – RAPPORT FRA EN ARBEIDSGRUPPE OM ”TILTAK MOT SVARTEBØRSHANDEL MED BILLETTER”

Jeg viser til brev av 01.06.04 vedrørende forespørsel om høringsuttalelse til arbeidsgruppens rapport. Forbrukerombudet har følgende kommentarer til rapporten:

Forbrukerombudet skal føre tilsyn med at de næringsdrivendes markedsføring og avtalevilkår er i samsvar med markedsføringsloven.

Forbrukerombudets visjon er å arbeide for en tryggere og enklere forbrukerhverdag. Etter min oppfatning vil tilrådingen til flertallet i arbeidsgruppen kunne være med på å bidra til å oppfylle en slik visjon. Av den grunn vil jeg støtte flertallets tilråding, nemlig at det vedtas et lovforbud mot svartebørssalg – plassert i straffeloven. Dette skal begrunnes nærmere nedenfor.

Mine erfaringer med svartebørshandel

Jeg har over en årrekke brukt ressurser til å arbeide opp mot det man kan kalle svartebørsbransjen. Mine erfaringer herfra er langt fra oppløftende. Bransjen er preget av noen større aktører, samt flere mindre aktører.

Svartebørssalg av billetter er en virksomhet som etter sin art er vanskelig for forbrukere å forholde seg til. Dette er fordi svartebørsselgeren ikke har noe å gjøre med det aktuelle arrangementet som billetten gir adgang til, ut over det å videreselge selve billetten. Dette er uvant for forbrukeren, siden selger vanligvis er nærmere knyttet til den som produserer varen eller tjenesten, og da også at selgeren er ansvarlig i forhold til eventuelle mangler ved en vare/tjeneste. Det skapes med andre ord et nytt salgssledd ved siden av den vanlige rekken av salgssledd. I seg selv er dette egnet til å skape misforståelser ved at forbrukeren lett vil handle i den tro at hun kjøper direkte fra arrangøren eller dennes salgssledd. Videre vil det være problematisk når varen eller tjenesten er mangelfull, typisk at et arrangement blir kansellert, og forbrukeren ikke har tilgang til vanlige misligholdsbeføyelser overfor sin selger.

Forbrukerombudet og Forbrukerrådet har de siste årene hatt en jevn strøm av klager på svartebørsselskapenes praksis (eventuelt arrangøren i de tilfellene hvor forbrukeren ikke har forstått at de har handlet med et svartebørsfirma, jf identifikasjonsproblemet). Gjengangstemaer i disse henvendelsene til Forbrukerombudet har vært klager over ulike typer villedende markedsføring og/eller urimelige eller manglende avtalevilkår. Eksempler på dette er villedende og utilstrekkelig prisinformasjon, villedende informasjon der det skapes inntrykk av at svartebørsselskapet er den offisielle arrangøren av arrangementet, krav om usikret forskuddsbetaling, salg av billetter som selskapet ikke klarer å skaffe til veie, manglende levering av betalte billetter, fakturering med høyere priser enn avtalt, manglende rettigheter ved kansellering av arrangementet, salg av falske billetter, etc.

Etter mitt syn har bransjen et klart preg av useriøsitet over seg, og dette har også gjort at mitt arbeid med bransjen har vært vanskelig, da sentrale aktører har vist liten vilje til å innrette seg etter våre standpunkt basert på markedsføringslovens regler om krav til markedsføring og avtalevilkår. Sakene Forbrukerombudet har hatt til behandling har avdekket at markedsføringslovens sanksjonssystem ikke alltid er like effektivt i denne typer saker, hvor det er så omfattende problemstillinger knyttet både til markedsføringen, avtaleinngåelsen og innholdet i avtalevilkårene. Forbrukerombudet er etter loven nødt til å forsøke å komme til frivillig ordning med den næringsdrivende før det kan fattes forbudsvedtak. Aktører i bransjen har på denne måten sagt seg villig til å innrette seg etter våre standpunkt, for så å gjøre en liten ny vri på markedsføringen eller avtalevilkårene. Dette gjør at Forbrukerombudet etter loven har blitt tvunget til å gå en ny omgang med den næringsdrivende med siktemål å komme til frivillig ordning, og slik har det gjerne gått i en runddans. Fra mitt ståsted viser disse forholdene behovet for klarere inngrepshjemler mot svartebørssalg.

Svartebørssalg av billetter som fenomen er noe jeg på generelt grunnlag også stiller meg kritisk til. Virksomheten ikke bare genererer mange forbrukerproblemer og forbrukerklager, men er av en slik karakter at det ikke synes å være særlig mange andre enn svartebørsselgeren selv som er tjent med bransjens eksistens. Jeg viser her til de negative aspekter ved svartebørssalg som arbeidsgruppen har trukket frem på side 3 til 6 i rapporten.

Det har også fra annet myndighetshold tidligere blitt erklært at slik virksomhet ikke er ønsket, og denne holdningen finner vi enda klarere uttrykt hos de fleste store arrangører av kulturarrangementer i Norge. Inntrykket mitt etter diverse tilbakemeldinger til meg fra forbrukere, er også at svært mange forbrukere opplever svartebørshandel av billetter som noe som burde vært ulovlig.

På denne bakgrunn mener jeg at det er et klart behov for å vedta regler som i større grad enn dagens lovverk vil begrense svartebørshandel, og jeg tar til orde for en ordning som må antas i størst mulig grad å kunne begrense svartebørshandel av billetter.

Løsningsforlagene og plassering av et forbud

Jeg mener forslag tre i rapporten – et forbud mot svartebørssalg - vil være det tiltaket som vil være mest effektivt for å begrense svartebørssalg av billetter. Et straffebed vil normalt virke preventivt, og jeg antar at et straffebed både kan motvirke potensielle svartebørsselgere til å innlate seg i svartebørsmarkedet, samt at jeg vil anta at antall

potensielle kjøpere vil reduseres dersom det foreligger et straffebud mot salget. Et straffebud vil videre stoppe legitim næringsvirksomhet basert på svartebørshandel, slik vi finner eksempler på i dag.

Det er slik at om det vedtas et forbud mot svartebørssalg av billetter, vil Forbrukerombudet/Markedsrådet – i motsetning til med dagens regler - trolig kunne forby markedsføring av svartebørsbilletter. Dette vil igjen kunne virke sterkt begrensende på svartebørssalget, da salgskanalene på den måten vil innskrenkes. Det vil dermed bli vanskeligere for selgere å komme i kontakt med potensielle kjøpere.

Jeg mener videre at et forbud mot svartebørssalg bør plasseres i straffeloven, og at håndhevingen av forbudet mot selve salget, bør tilligge politiet. Det vises her til flertallets begrunnelse i rapporten, og jeg slutter meg til denne.

Til tross for at et forbud neppe vil forhindre all svartebørshandel, er jeg overbevist om at et forbud vil virke sterkt begrensende på salget, noe som i seg selv er en stor gevinst. Jeg tror videre at forslag 3 til arbeidsgruppen i større grad vil begrense svartebørssalget enn dersom man vedtok regler i tråd med forslag 2 i arbeidsrapporten.

Mulige svakheter ved forslag 2

Når det gjelder forslag 2, er jeg usikker på hvor effektiv en slik bestemmelse vil være. Jeg er redd at en slik bestemmelse ikke særlig stor grad vil fjerne problemet, men at svartebørsselgerne vil presse gjennom et mer ”kjøperinitiert” salg. Med dette mener jeg at billetter kan bli kjøpt opp av svartebørsselgere på lik linje som i dag, og at svartebørsselgerne så annonserer i tråd med bestemmelsen at de har billetter til salg med informasjon om billettens pålydende og at selger ikke kan kreve høyere pris eller gebyrer. Når så kunder tar kontakt med svartebørsselgerne, kan svartebørsselgerne si at de ikke ønsker å inngå avtale om kjøp til pålydende pris, og på den måten ”tvinge” frem et initiativ fra kunden til å gi et høyere bud på billetten – noe som ikke vil være i strid med bestemmelsen, slik jeg forstår forslaget. Man vil således komme det såkalte ”kunnskapsproblemet” til livs, men jeg tror ikke en slik bestemmelse særlig effektivt vil virke begrense på de fem andre problemene (demokrati-, uttørkings-, parasitt-, identifikasjons- og sikkerhetsproblemet) som rapporten trekker frem.

Foruten at forslag 2 i rapporten etter mitt syn vil virke mindre effektivt enn forslag 3, er jeg noe skeptisk til å plassere en slik bestemmelse i markedsføringsloven. Årsaken til dette er at det vil bryte med den øvrige oppbygningen av markedsføringsloven å lage et forbud mot en handling som ikke går ut på markedsføring eller å nytte standardavtlevilkår overfor forbrukere.

Det vil videre medføre et håndhevelsesproblem for Forbrukerombudet med en slik bestemmelse, særlig hva gjelder utbud av billetter som ikke markedsføres på vanlig vis, eksempelvis ved muntlig salgsutbud av billetter utenfor de aktuelle arrangementene. Håndhevingen av en bestemmelse som retter seg mot selve salget, er vel mer naturlig at tilligger politiet, som jo har generell håndhevingsmyndighet, og som ved populære arrangementer allerede gjerne er fysisk tilstede.

Når dette er sagt, er jeg av den oppfatning at det er bedre å vedta regler i tråd med forslag 2, enn et valg om overhodet ikke å gjøre noen endringer i lovverket for å begrense svartebørshandelen.

Oppsummering

Avslutningsvis vil jeg fremheve at fordelen med å vedta et straffebud som forbyr svartebørssalg, anser jeg som mye større enn å la være å vedta et straffebud.

Jeg tilrår en løsning i tråd med forslag 3 i rapporten.

Med vennlig hilsen

Bjørn Erik Thon
forbrukerombud